

2008 VERKSAMHETSPLAN

GEMENSAMT

Utgångsläge i december 2007

- Upplandsstiftelsens¹ profil och prioriteringar ligger fast. Särskild vikt ska alltså läggas på naturvård, folkhälsoarbete genom friluftsliv, samt målgruppen barn och ungdom.
- Från och med år 2007 inleds en ny sjuårsperiod med EU-stöd. Sena EU-beslut om regelverken medför dock att Stiftelsens arbete med ansökningar förskjutits till år 2008 och att projekten i många fall inte kan starta förrän år 2009. Vi är engagerade i flera stora ansökningar avseende EU-medel tillsammans med Världsnaturfonden (WWF) inom Östersjöprogrammet och Central Baltic, samt även inom LIFE+ och LEADER+. Landsbygdsprogrammet får väsentligt mer resurser än tidigare och ändras med bl.a. större inriktning mot naturvård och kan ge stöd till andra företagare än lantbrukare. Flera LEADER-områden håller på att formas inom landsbygdsprogrammet. Interreg III ombildas till Central Baltic och hela länet omfattas.
- Vi har EU-stöd för redan beviljade projekt som ska genomföras under 2008 och under flera år framöver.
- Detsamma gäller för projekt som stöds av medel för landsbygdsutveckling (LBU).
- Medlemmarnas ekonomiska bidrag för 2008 är oförändrat 21 kr/invånare från alla kommunerna samt 21 kr/invånare från Landstinget.
- Sammantaget innebär en oförändrad medlemsavgift utan uppräknning för kostnadsutvecklingen och förseningar i möjligheterna att söka externa projekt att verksamheten under år 2008 kommer att bli dämpad i förhållande till närmast föregående år.

Inriktning under 2008

- Arbetet med folkhälsa fortsätter i ökad omfattning med syfte att fler ska vistas i naturen och röra sig mer. Särskilda satsningar på barn, ungdomar.
- Smultronställen i naturen är numera en ordinarie verksamhet med satsningar på information, egen hemsida och anpassad förvaltning av Stiftelsens områden. Guideverksamhet och samordnade utflyktskalendrier

fortsätter. Samarbete sker med Länsstyrelsen, kommunerna, Biotopia och organisationer.

- Stiftelsen kommer att ha en person stationerad i Biotopia för information om smultronställen, skyddad natur och friluftsliv.
- Stiftelsens utåtriktade verksamhet kräver ökad satsning på informationsarbete. Hemsidan ska uppdateras varje vecka.
- Naturvårdsarbetet fortsätter att hålla en hög nivå med många olika projekt för att stärka den biologiska mångfalden i länet. Flertalet projekt drivs i samverkan med olika aktörer och med omfattande extern finansiering. Ökad samverkan med kommunerna fortsätter att utvecklas.
- Upplandsstiftelsens styrelse har antagit en ny inriktning i arbetet med att freda mark- och vattenområden. Insatserna koncentreras i kommande period mot lokalt och regionalt intressanta områden med betydelse för både naturvård och friluftsliv. Flera kommuner deltar i arbetet.
- Naturskoleverksamhet finns nu i fem kommuner. Målet är att sådan verksamhet ska finnas i alla. Lägerverksamheten på Rävsten utvecklas ytterligare.
- Översynen av Stiftelsens fastighetsbestånd och arrendeavtal fortsätter för att effektivisera fastighetsförvaltningen och marknadsanpassa ekonomin.

NATUROMRÅDEN OCH ANLÄGGNINGAR

Naturområden

Stiftelsen förvaltar 30 naturområden varav flertalet är naturreservat. De ska präglas av god skötsel så att såväl besökare som den biologiska mångfalden ska gynnas.

Under året görs, som ett led i arbetet med smultronställen, insatser för att områdena ska bli ännu mer besöksvänliga. Framför allt handlar det om en utvecklad och bättre information, tydligare stigmarkering och vägvisning samt rustning av eldstäder, spänger, fågeltorn m.m. Nedan anges några av de mer omfattande planerings-, skötsel- och vårdåtgärder som ska göras under året inom Stiftelsens områden.

¹ Upplandsstiftelsen förkortas "Stiftelsen" i den löpande texten.

- *Bredforsen*. Fortsatt restaurering genom frihuggning av lövrika bryn. Särskilda insatser genomförs med medel från åtgärdsprogram för hotade arter. Slätter återupptas på älvängar på Gässön. Spångerna som leder ut till öarna i forsområdet renoveras.
- *Gräsö gård*. Naturvårdshuggningar och röjning genomförs för att utveckla skogs- och hagmarksbeten. En natur- och kulturstig färdigställs. En ny lösdriftsladugård planeras att byggas under året.
- *Hagalund*. Större delen av reservatet betas sedan 2007. Fortsatta restaureringar av hagmarker planeras.
- *Norra Björkfjärden*. Inventering av den sällsynta vattenväxten småsalving genomförs.
- *Kallriga*. Särskilda åtgärder genomförs för hotade arter inom flera åtgärdsprogram. En smultronställskylt tas fram. Fortsatt skötsel och restaurering av betes- och slättermarker genomförs. En nätbod från mitten av 1800-talet restaureras. Syftet är att bevara boden och alla de fiskeredskap som finns kvar.
- *Pansarudden*. Ny informationstavla om naturreservatet och en smultronställeskylt tas fram.
- *Lingnåre kulturreservat*. Fortsatta arbetet med att restaurera kulturmarkerna samt att göra området tillgängligt med stigar och in-

formation. En ängslada med information om områdets historia återuppbyggs, ett arbete i samverkan med kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen.

- *Ola*. Ny informationstavla. Den nya stigslingan tas i bruk.
- *Rävsten*. Fortsatt bygge av gårdesgård vid Hemgårdet. Kulturmarkerna hålls öppna genom slätter och med bete av både får och nöt.
- *Tvärnö*. Restaurering av skogsbeten och hagmarker fortsätter. Området utvecklas för besökare med bl.a. stigar, eldstad och information i samarbete med markägaren.
- *Wik naturpark*. Fortsatt arbete sker med att restaurera kulturmarkerna och utveckla området för besökare.
- *Ångskär*. Fårbete och restaurering av strandängarna på Slåtholmen.
- *Ekolsund*. Stiftelsen förvaltar ett mindre område i Ekolsunds slottspark. Informationstavlor om parkens naturvärden och en stigslinga färdigställs.
- *Aspbo*. Naturreservat vid Österbybruk som stiftelsen förvaltar i samarbete med Östhammars kommun. Nya informationstavlor sätts upp, eldstäder ställs i ordning och naturvårdsåtgärder som slätter och restaurering av hagmarker påbörjas.

Leder

- *Upplandsleden*. Arbetet med att ta fram nya informationstavlor för delsträckor påbörjas. Informationen placeras vid parkeringsplatser och entréer längs leden.
- *Kanotlederna*. Förbättring av tillgänglighet med fokus på barn, ungdom och familjer.

Byggnader och anläggningar

Stiftelsens anläggningar ska underhållas kontinuerligt och planmässigt. Syftet är att erbjuda attraktiva anläggningar till alla besökare.

Här tas inte upp det ganska omfattande, löpande arbetet med underhåll av byggnader och anläggningar. Dessa åtgärder beskrivs i budget och syftar till väl fungerande anläggningar och kapitalsäkring.

I investeringsbudgeten preciseras satsningarna under året.

- *Rullsand*. Ny plan för anläggningens utveckling tas fram. Nya avtal tecknas.
- *Rävsten*. Fortsatta reparationer av stugor. Nytt system för toaletterna utreds.
- *Gräsöbaden*. Underhåll av en äldre servicebyggnad och bortrivning av den servicebyggnad som ersatts med en ny.
- *Ångskär*. Planering för eventuell utbyggnad av campingplatsen med 15-20 platser och komplettering av servicehus.
- *Härjarö*. Ny dränering runt södra grindstugan och avfuktning av källaren.

FOLKHÄLSA GENOM FRILUFTSLIV

Verksamhet som stimulerar länsinvånarna till ökad vistelse i naturen genom information, god skötsel av naturområden och aktiviteter. Syftet är att nå en förbättrad folkhälsa samt ett ökat intresse för den uppländska naturen.

Smultronställen

Genom verksamheten smultronställen i naturen vill vi inspirera länsinvånarna att vistas i vår natur. Målet är att alla ska veta var de kan finna information om länets natur och lockas till nya inspirerande besök i våra utvalda smultronställen. Områdena lyfts fram med fokus på en eller flera aktiviteter eller upplevelser. Genom information, marknadsföring och guidning skapar vi lust att åka ut, men ger också de rätta förväntningarna inför besöket. Det ska också bli lättare att hitta till områdena och orientera sig när man väl är på plats.

Arbetet med smultronställen i naturen drivs i samarbete med Länsstyrelsen och Uppsala kommun, med ambitionen att successivt länka till sig övriga kommuner under 2008.

Planerat:

- Fortsätta verka för att alla ingående parter i länet ska vara delaktiga i verksamheten.

- Teckna samarbetsavtal mellan ingående parter.
- Bilda en styrgrupp för smultronställen bestående av representanter från alla parter.
- Utveckla och administrera hemsidan för länets smultronställen, genom att bl.a. uppdatera befintlig information och lägga till nya smultronställen.
- Utveckla Upplandsstiftelsens 15 befintliga smultronställen samt arbeta fram minst 3 nya smultronställen.
- Ta fram foldrar (enkelblad) till alla smultronställen samt komplettera med smultronställeskyltar. Materialet presenterar de naturupplevelser och aktiviteter som är speciella för varje smultronställe. Syftet är att underlätta för besökaren att få ett lyckat besök.
- Göra insatser för att förbättra bemötande och service för besökare på våra smultronställen, se Naturområden och anläggningar.
- Utveckla samarbetet med Biotopia. Vi ska utveckla samverkansformer vad gäller aktiviteter som rör smultronställen samt vara med och verka för att smultronställen i naturen även fortsättningsvis är väl synligt och utvecklas på Biotopia.
- Marknadsföra smultronställen i naturen genom samarbete med Uppsala Tourism, lokala turistbyråer, Upplands lokaltrafik, Biotopia, guideverksamhet, smultronverksamhet på stadsnära platser samt publikationer.
- Fortsätta samarbeta med Föreningen Vendelsjön och Lyskraft Hållnäs i syfte att göra naturen vid Vendelsjön och på Hållnåshalvön mer attraktiv och välbesökt.

Biotopia

Biotopia/ Biologiska museet Natur i Uppland utgör ett centralt informationsnav för smultronställen i naturen. Biotopia ska förse besökaren med utflyktsidéer och tips inför utflykten. Här ska grupper av besökare kunna boka färdiga guidepaket med olika teman som rör länets natur. Besökare ska även kunna få information om olika föreningars aktiviteter genom ett gemensamt kalendarium samt kunna boka Linnéstigsguider.

Upplandsstiftelsen ansvarar i samarbete med Biotopia för utformning och framtagning av information om smultronställen till Biotopia. Upplandsstiftelsen med samarbetspartner står för kostnaden vad gäller produktion av foldrar kopplade till smultronställen, viss guideverksamhet samt administration och utveckling av hemsidan. Stiftelsen kommer att ha en anställd i Biotopia för dessa ändamål.

Uppsala kommun ansvarar för driften av Biotopia med visst stöd från Stiftelsen.

Friluftsliv för alla

Friluftsliv för alla är en samverkansgrupp där bl.a. handikappföreningarna, Landstinget och kommunerna ingår. Syftet är både att utbyta er-

farenheter och öka kunskapen om hur naturen kan göras tillgänglig för personer med funktionshinder. Gruppen arbetar också med att förbättra möjligheterna till friluftsliv för alla genom konkreta åtgärder i våra områden och ute i länet samt genom att skapa lättåtkomlig information. Under verksamhetsåret 2008 planerar Stiftelsen att ta fram en plan för tillgänglighetsanpassning av de egna områdena samt en tidsplan kopplat till detta.

Övrigt

Friluftsbidrag och friluftspris delas ut.

NATURVÅRD

Upplandsstiftelsen främjar naturvården genom att äga och förvalta biologiskt värdefulla markområden samt genom projekt med syfte att värna om växter och djur. Många projekt sker i samverkan med andra organisationer och markägare och med ekonomiskt stöd från bl.a. Världsnaturfonden (WWF), EU:s fonder och Naturvårdsverket. Upplandsstiftelsen kommunicerar intensivt med många partner, inte minst yttrar vi oss när det gäller beslut och skötsel av naturreservat, bevarandeplaner för Natura 2000-områden, hotade arter etc.

Områdesskydd

Upplandsstiftelsen har på ett aktivt sätt bidragit till att många markområden med hög biologisk mångfald kunnat skyddas, bl.a. genom egna markförvärv och genom att ta fram underlag till Länsstyrelsen. Vid mötet den 6 november 2007 beslutade Stiftelsens styrelse att förskjuta inriktningen i arbetet mot objekt med lokal och regional betydelse. Detta innebär att Stiftelsen framöver i högre grad kommer att samverka med kommunerna och beakta de lokala behoven av värdefulla natur- och friluftsområden. Av en lista om drygt 20 objekt har styrelsen prioriterat insatser i sju av dessa. Bland annat planeras följande insatser:

- Förvärva delar av Rotskär i Älvkarleby kommun.
- Förvärva ett lövskogobjekt i Knivsta kommun.
- Förvärva ett kustområde i Tierps kommun.
- Uppta diskussion med Landstingsservice om övertagandet av förvaltning i naturreservatet Fageruddsåsen i Enköping.
- Kompletterande köp av mark vid reservatet Bredforsen och Ola.

Ekologisk landskapsplanering: Dalälven

- Medverka i samverkansprojekt med Länsstyrelsen angående skötsel av älvängar vid nedre Dalälven och i synnerhet Bredforsen.
- Medverka i förvaltningsrådet för Färnebofjärdens nationalpark samt naturreservaten Bredforsen och Båtfors samt Natura 2000-området Marma skjutfält.
- Samverka med Fortum för att utveckla en naturvårdsanpassad skogsskötsel på företagets marker kring Untra kraftverk.
- Ta fram en ny skötselplan för naturreservatet Bredforsen på uppdrag av Länsstyrelsen.
- Fortsätta skötselinsatser i Natura 2000-objektet Komossängen.
- Fortsatt skötsel av rikkärr i samverkan med Naturskyddsföreningen och Älvkarleby kommun
- Bistå Länsstyrelsen i arbetet med att utreda och åtgärda vattenkraftens inverkan på nedre Dalälven.
- Utveckla ett eller flera smultronställen i området.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.

Ekologisk landskapsplanering: Almunge-Länna

- Fortsatt arbete med *Länna eklandskap* i samverkan med Holmen Skog, Uppsala kommun, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen.
- Ta fram en folder om naturen i Länna-trakten som beskriver arbetet med värdefulla lövträd i området.
- Utveckla ett eller flera smultronställen i området.
- Ta fram en ny skötselplan för naturreservatet Ola-Kroppsjön på uppdrag av Länsstyrelsen.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.

Ekologisk landskapsplanering: Vällen

- Utveckla ett eller flera smultronställen i området i samverkan med Ekeby bygdegårdsförening och Östhammars kommun.
- Medverka till att slutföra inköpen av mark till naturreservatet Kroppsjön.
- Fortsätta arbetet med en plan för skydd och skötsel av lövskogar i norra Vällen i samarbete med Länsstyrelsen och Bergvik AB.
- Biträda Länsstyrelsen vid planering av skötselåtgärder i naturreservat.
- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer.

Mälarprojektet

Arbetet bedrivs i bred samverkan med Världsnaturfonden (WWF), lantbrukare, Uppsala kommun, Länsstyrelsen m.fl.

- Fortsätta arbetet med restaurering av ängs- och hagmarker inom ett lokalt naturvårdsprojekt för vård och bevarande av värdefulla kulturmarker i Uppsala kommun. Projektet är förlängt till och med 2008. Inventeringar, markägarkontakter, restaureringar och information ingår i arbetet.
- Fortsätta samarbetet med Fastighetsverket genom att utveckla ängs- och hagmarker kring Salsta slott. Utveckla besöksanordningar och information kring dessa marker.
- Medverka i utveckling av Mälarhagskött.
- Följa upp hävden av områden restaurerade åren 1999–2003 inom Mälarhagar.
- Delta i arbetet med att utforma en LIFE-ansökan rörande Stiftelsens naturområden vid Mälaren.

Kulturlandskap Heby

Utveckla skötseln av naturbetesmarker/ängar inom några objekt i Heby kommun. Insatsen bedrivs i samarbete med Heby kommun, lantbrukare m.fl. Fortsätta att kartlägga biologiskt intressanta kulturmarker.

Roslagshagar

Samarbete med Världsnaturfonden (WWF) m.fl. organisationer för att utveckla värdefulla jordbruksmarker efter modell från Mälarprojektet. Externa medel från Världsnaturfonden (WWF), lokala naturvårdsmedel för Östhammars och Tierps kommuner samt åtgärdsprogrammet för hotade arter finansierar betydande delar av restaureringsåtgärderna. Arbetsinsatsen inom projektet under 2008 och framåt beror till stor del på hur mycket nya externa medel som kan erhållas. Följande planeras:

- Ansöka om medel från nya Interreg-programmet Central Baltic, troligen i samarbete med Världsnaturfonden (WWF) m.fl. planeras för att finansiera betydande delar av den fortsatta verksamheten. Även ansökan om andra medel t.ex. från nya landsbygdsprogrammet kan bli aktuellt.
- Utveckla delprojekt Hållnähagar på samma sätt som Roslagshagar i övrigt. Arbetet finansieras med lokala naturvårdsmedel i samarbete med Tierps kommun, till och med 2008. I arbetet ingår markägarkontakter, inventeringar, stängselbidrag, restaureringar, information m.m.
- Fortsätta att arbeta med ett koncept för *Naturbeteskött från Roslagen*. Starta distribution till butiker och organisera logistiken. Söka externa medel för att utveckla konceptet

med fler producenter, lammkött, utbildning, information m.m.

- Fortsätta att söka medfinansiering till vinterbyggnader för djurhållning i prioriterade områden. Samarbete mellan Länsstyrelsen, Stiftelsen och Världsnaturfonden (WWF). Utreda och kartlägga behoven av enkla byggnadslösningar och finansiering för små och medelstora djurbesättningar.
- Fortsätta erbjuda ersättning för stängselmaterial för värdefulla naturbetesmarker (finansieras av WWF).
- Arbeta med restaureringar i några särskilt intressanta områden där markägaren själv inte har möjlighet att restaurera. Eventuellt arrenderar Stiftelsen några marker. Medel för restaurering söks hos Länsstyrelsen.
- Arbeta med åtgärder för bl.a. mnemosynefjäril, gotlandssäfferotplattmal och insekter på krissla inom ramarna för åtgärdsprogram för hotade arter. Restaurering av marker för att gynna dessa arter. Utplantering av mnemosyne på minst två lokaler.
- Vidareutveckla arbetet med slätterängar inom projekt Roslagshagar.
- Fortsätta kartläggning av igenväxande värdefulla ängs- och hagmarker i kust och skärgård.
- Fortsätta att, i mindre omfattning, inventera fjärilar och ev. också vildbin. Dessa organismer är bra indikatorer på värdefulla marker. Sammanställning i GIS-databas. Utveckla övervakningsmetod för fjärilar och deras värdväxter inom Länsstyrelsens miljöövervakning/Ågp-uppföljning.
- Utforma restaurerings- och skötselplaner i samarbete med markägare. Bistå brukare med ansökningar om projektstöd för restaureringar.
- Arbeta med informationsinsatser och göra några områden tillgängliga för besökare, delvis i samarbete med smultronställen i naturen.
- Arrangera fältvandringar för både sommar-gäster och fast boende i projektområdet. Särskild inriktning på barn och ungdom.
- Vara stöd till unga brukare som är intresserade av att starta med djuruppfödning och landskapsvård, samt brukare som vill utöka sin besättning av betande djur och sitt engagemang inom landskapsvård.
- Informera om projektet genom medverkan vid möten, seminarier och lokala arrangemang, pressmeddelanden och nyhetsbrev m.m. Utveckla informationen på hemsidan.
- Utveckla samarbetet med Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunekologer m.fl. aktörer inom landskapsvård för ökad samsyn

- kring restaurering och skötsel av hävdade marker.
- Medverka till att ta fram och tillämpa bättre skötselmetoder för artrika kulturmarker vid kusten, samt enkla metoder för att följa upp resultatet av restaurerings- och skötselåtgärder. Samverkan med Länsstyrelsen och Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).
 - Medverka till utveckling av ett nätverk av markägare och djurägare som är intresserade av landskapsvård. Nätverket ska även i framtiden, när Upplandsstiftelsens insatser upphört, kunna vara ett forum för frågor om skötsel av landskapet och underlätta samarbete.

Insektsatlas

En publikation om fjärilar trycktes år 2007. Fortsatt verksamhet diskuteras med Länsstyrelsen. Syftet är att dokumentera kunskaper avseende vedlevande insekter och fjärilar i ett regionalt perspektiv.

Hotade kustfåglar

Stiftelsens arbete med att hålla värdefulla fågelområden i skärgården fria från mink fortsätter, bl.a. i samverkan med jägare och ornitologer. Arbetet stöds ekonomiskt av Länsstyrelsen.

Statlig satsning på lokal naturvård

Staten har beviljat medel till lokala kommunala naturvårdsprojekt. Några påbörjade projekt fortsätter även under 2008.

Upplandsstiftelsen medverkar i följande projekt:

- Uppsala: Återintroducera fisken asp.
- Knivsta: Utsiktstorn och restaurering av Gredelby hage och Trunsta träsk. Restaurering av Knivstaån.
- Tierp: Hållnåshagar fortsätter under 2008 bl.a. med restaureringsinsatser.
- Östhammar: Vård av kulturmarker vid kusten.

Gräsöfonden

Fondens huvudsakliga syfte är att stimulera vård av kulturlandskapet på Gräsön. Insamlingen till fonden fortsätter. Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen har upptagit diskussion om hur fondens arbete kan stärkas och utvecklas.

Övriga naturvårdsprojekt

- Samverkan med Föreningen Vendelsjön om utveckling av sjöns naturvärden samt iordningställande för besökare.
- Stöd till Upplands Flora.
- Fortsatt uppföljning av restaureringsinsatserna vid Ledskär.

- Fortsatt samarbete med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) i ett projekt som avser samverkan mellan praktiskt naturvårdsarbete och metodutveckling/forskning. Samarbetet syftar till att:
 - Förbättra skötsel- och restaureringsmetoder i kulturmarker för att bättre gynna förutsättningarna för rödlistade arter. Insatserna är bl.a. kopplade till åtgärdsprogram för hotade arter.
 - Fortsätta medverkan i det ås- och sandprojekt för hotade växter och djur som initierades av Stiftelsen i samverkan med Länsstyrelsen.
 - Utveckla metoder för uppföljning och utvärdering av naturvårdsarbetets resultat.
 - Utveckla metoder för skötsel och restaurering av våtmarker och kulturmarker med särskilt höga naturvärden. Särskilt fokus under 2008 på skogsbeten och på att ta fram en verktygslåda för skötsel av gräsmarker med särskilt höga värden.

Vattenvård vid kusten

Arbetet bedrivs i samverkan med länets kustkommuner m.fl. En referensgrupp är kopplad till arbetet. Kustvattenprojektet fortsätter med att:

- I samarbete med Länsstyrelsen och kustkommunerna studera reproduktion och uppväxt av fisk i grunda havsvikar i tidigare ej inventerade områden längs kusten.
- Fortsätta att studera mellanårsvariationer i undervattensvegetation och fiskyngelförekomst i grunda havsvikar. Samarbete med Länsstyrelserna i Uppsala och Stockholms län. Resultaten är viktiga för utformning av uppföljningsprogram för naturskyddade områden.
- Inventera hotade kransalger vid kusten i samarbete med Länsstyrelsen.
- Fortsätta sammanställa data i en databas över alla inventerade havsvikar. Materialet utgör värdefullt planeringsunderlag för Länsstyrelsen och länets tre kustkommuner.
- Genomföra informationsinsatser på lämpliga platser längs kusten.
- På uppdrag av Naturvårdsverket ta fram metoder för uppföljning av naturtillståndet i grunda marina miljöer.
- Medverka vid revidering av skötselplaner.

Övriga vattenvårdsprojekt

- Tillsammans med lokala föreningar och myndigheter klarlägga förutsättningarna för en fiskpassage vid Vänsjöbro i Örsundaån.
- Ta fram underlag för åtgärder i målarmyndande åar för att förbättra förutsättningarna för landskapsfisken asp. Samarbete med lä-

nen runt Mälaren. Finansiering söks från Vattenmyndigheten.

- Inventera och beskriva de akvatiska miljöerna i Stiftelsens områden för att ge underlag för åtgärder och revidering av skötselplaner.
- Ta fram underlag för bildande av fler akvatiska reservat.
- Arbeta med biotopvårdande åtgärder för att utöka arealen lekbottnar för fisken asp. Samarbeta med Länsstyrelsen.
- Genomföra biotopvård i Strömarån i syfte att förstärka beståndet av den rödlistade flodkräftan. Samarbeta med Länsstyrelsen.
- Genomföra biotopvård i Forsmarksån för att förbättra förutsättningarna för bl.a. havsöringsreproduktion. Delfinansiering söks från Fiskeriverkets fiskevårdsmedel.
- Genomföra provfiske i Fyrisån för att se effekterna av de fria vandringsvägar för fisk som byggs genom Uppsala stad.
- Utföra biotopvård och studier av fiskvandring i kustbäckar i samarbete med Länsstyrelsen.
- Inventera hotade kransalger i sjöar och vattendrag i samarbete med Länsstyrelsen.
- Utreda förutsättningarna för att höja sjötrösklar i sänkta sjöar som utpekats i *Vatten i Uppsala län*.

Bidrag, priser, referensgrupper

- Naturvårdsbidrag till föreningar delas ut.
- Information och medverkan i diverse naturvårdsfrågor, i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen, föreningar m.fl.

BARN OCH UNGDOM

Syftet är att ge barn och ungdomar en känsla för naturen och möjligheter att upptäcka naturen som en fantastisk plats för friluftsliv och lärande. Detta gör Stiftelsen framförallt genom att sprida utomhuspedagogikens idéer till länets skolor och förskolor. Stiftelsens naturskoleverksamhet har ett nära samarbete med de kommunalt drivna naturskolor som finns i Uppsala, Enköping, Håbo, Älvkarleby och Östhammar (de fyra senare tillkomna med Stiftelsens medverkan).

Fler naturskolor

Stiftelsen verkar för ytterligare naturskoleverksamhet i länet i samverkan med berörda kommuner.

Med naturskolebussen i länet

- Ge kurser och träffar på skolorna med lärare och arbetslag.
- Ordna större arrangemang för att stimulera lärare till mer utomhuspedagogik.

- Arrangera dagar med skolklasser, för att inspirera och visa på exempel.

Kurser

Fortsätta med väl etablerade former och kurser samt utveckla nya former, exempelvis:

- Ge kurser för lärare på deras studiedagar.
- Anordna inspirationsträffar för lärare på naturskolor och skolor i länet.
- Ordna kurser i natur, friluftsliv och utomhuspedagogik för fritidshems- och förskolepersonal.
- Fortsätta att sprida idéerna i böckerna *Att lära in matematik ute* och *Leka och lära matematik ute* genom kurser, föreläsningar och träffar.
- Utveckla fler kurser som vänder sig till förskolan. Efterfrågan är stor.
- Utveckla satsningen på rörelse (folkhälsa) och skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv.

Metodutveckling och dokumentation

Stiftelsen bör fortsätta att dokumentera och sprida metoder och övningar, samt att utarbeta nytt material, både i egen regi och tillsammans med lärare. Arbetet med att ta fram olika sätt att arbeta med skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv fortsätter.

Skolpris

Skolpriset delas ut som tidigare år. En skola uppmärksammas i länet som arbetat med natur, friluftsliv och utomhuspedagogik på ett förtjänstfullt sätt.

Samverkan

- Samarbeta med övriga naturskolor i länet.
- Delta i familjeverksamhet i våra områden tillsammans med smultronställen i naturen.
- Arbeta med naturstigar i Stiftelsens områden.
- Även samverka med andra aktörer, exempelvis Naturskoleföreningen, Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik, Nationellt centrum för främjande av fysisk hälsa hos barn och ungdom (NCFE), Myndigheten för skolutveckling, Svenskt Friluftsliv och Hemslöjdskonsulenterna.

Öppna förskolan flyttar ut

Satsningen på att få öppna förskolor att förlägga del av sin verksamhet utomhus fortsätter:

- En inspirationsdag ordnas för att ge fortbildning till de förskolor som redan bedriver utomhusverksamhet och locka ut nya förskolor. Stöd ges till ny utomhusverksamhet.
- Inspirationspärmen utvecklas med tips på verksamheter för denna målgrupp.

Läger och lägerskola

Syftet med Stiftelsens arbete är att höja lägerskolans kvalitet och öka antalet deltagare genom exempelvis:

- Ge råd till lärare/elever som ska åka på lägerskola.
- Hyra ut material från naturskolan och från IP Skogen.

- Uppdatera och sprida lägerskolekatalogen främst genom hemsidan.
- Stötta lägerskolearbetet på Rävsten, Härjarö och Eda.

Övrigt

- Utveckla och underhålla hemsidan.
- Stimulera fortbildning av personalen.